



Library, Archive, And Museum Research Journal



ISSN 2718-0832

www.lamrejournal.org

Dijital Fotoğrafların Kataloglanması: Bir Standart Önerisi *Cataloging Of Digital Photographs: A Standard Proposal*

Nuh Mehmet TOPKARAOĞLU*, Halit Buluthan ÇETİNTAŞ**

Cite this article as: TOPKARAOĞLU, N.M., ÇETİNTAŞ, H.B. (2021). Dijital Fotoğrafların Kataloglanması: Bir Standart Önerisi. *Lamre Journal*, 2(2), 111-129.

ÖZ: Mağara duvarlarında başlayan çizim ile anlatım, hayvan derilerinde, taşlarda, duvarlarda ve sonunda tuvalde kendisine yer bulmuştur. Bununla yetinmeyen insanlık, ışığı kullanarak görüntüler oluşturmuş ve sonunda bu görüntüleri sabitleyerek kaydetmeyi başarmıştır. Bugün bu kaydetme işlemine fotoğraf çekmek denmektedir. Son 190 yıla damgasını vuran fotoğraf, bu süreçte büyük bir ilerleme kaydederek çoğaltılabilen, düzenlenebilen, birbirine eklenerek hareketli görüntü oluşturulabilen bir materyale dönüşmüştür. Belge niteliği kazanan fotoğraf, toplumların görsel hafızası olmuştur. Öte yandan kendine sanat alanında yer bulan fotoğraf, gerçekliği sayesinde kamuoyuna yön verebilen bir unsur konumuna gelmiştir. Bakıldığında kampanya, reklam, tanıtım, propaganda, vb. içeriklerinde sözlerden ziyade görselliği ön planda tutarak fark edilmeye, etki etmeye çalıştıkları görülmektedir. Her şeyiyle görselliğe yani fotoğrafa yönelen, fotoğrafla yönelen bu yeni toplum düzeninde, fotoğrafın takibi ve kontrolü önem arz etmektedir. Çalışmada, dijital fotoğrafın belge olarak önemi aktarılmaya çalışılarak fotoğrafın ve bilginin tasnif edilmesi süreci irdelendi. Bu süreçte fotoğrafın bilgi merkezi materyali olarak dünyadaki yeri de incelendi. Çalışma sonucunda ise fotoğrafı her yönü ile tanımlayan bir standart geliştirildi.

Anahtar Kelimeler: Kataloglama, fotoğraf kataloglama, dijital fotoğraflar, dijital fotoğraf kataloglama, kataloglama standartları

ABSTRACT: Expression by drawing began on the walls of the cave, then found its place on the animal skins, stones, walls and eventually the canvas. Humankind do not confine oneself to drawing, managed to create images using the light and eventually recorded these images by fixing them. Today, this recording process is called taking pictures. The photograph, which has left its mark on the last 190 years, has made great progress in this process; a material that can be reproduced, edited, attached to each other and transformed into a moving image. Photograph became a document for visual memory of societies. On the other hand, photography, which takes its place in the field of art, has become a factor that can give direction to the public due to its reality. When we look at the campaign, advertising, promotion, propaganda, etc. it is seen that they try to be noticed and to influence by keeping the visuality in the foreground rather than words. In this new society, which is manipulated by photography, which is directed towards photography, photography is controlled and control is important. In this study, the importance of digital photography as a document studied and the process of classification of photography and information will be examined were investigated. In this process, the place of photography in the world as the information center material were discovered. As a result of the study, a standard has been developed that defines photography from every angle.

Keywords: Cataloging, Cataloging Photographs, Digital Photographs, Cataloging Digital Photographs, Cataloging Standards.

Açıklama: Bu çalışma "Dijital Fotoğrafların Kataloglanması: Bir Standart Önerisi" isimli tezden üretilmiştir.

*Öğretim Görevlisi, Tarsus Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Yüksek Okulu, Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik, Tarsus/Mersin/Türkiye

Email: nuhtopkaraoglu@tarsus.edu.tr ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0714-9516>

** Doç.Dr. Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi, Erzurum/Türkiye

Email: buluthancetintas@atauni.edu.tr ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1734-5174>

Geliş/Received: 21.05.2020
Düzeltilme/Correction: 22.06.2021
Kabul/Accepted: 23.06.2021

GİRİŞ

Fotoğraf bazen bir kanıtken bazen bir reklamın vurucu gücü, bazen bir sanat unsuruyken bazen bir haberin parçası olmaktadır. Birçok alanda kendisine yer bulan ve kendi alanını yaratan fotoğraf elbette dijital dünyanın sıçrama tahtasıyla tarihinin zirvesini yakalamıştır. Örnek vermek gerekirse 1900'lerde Kongre Kütüphanesinde 100 bin fotoğraf kataloglanmışken (Kusnerz, 1992: 45) bu sayı bugün 14 milyonu bulmuştur (Alexander ve Meehleib, 2001: 190). Öte yandan bugün Instagram'a günde 70 milyon fotoğraf yüklenmektedir (Webrazzi, 2015). Fotoğraf makinelerinin son kullanıcının –yani bizlerin- cebine kadar girmiş olduğu böylesi bir dönemde bu durumu yadsımamak gerekir.

Fotoğrafın belge olma özelliği ile tarihe ışık tuttuğunu söylemek yanlış olmaz. Fotoğraf bir ülkenin, bir şehrin görsel hafızasıdır. Değişen doku, tarihi olaylar fotoğraflar aracılığı ile 'izlenir', hatırlanır. Bu görsel hafızayı denetim altında tutmak için de farklı ülkelerde birçok standart yapı geliştirilmiştir. Fotoğrafı tanımlayan bu yapılar başta Amerika ve İngiltere olmak üzere Fransa, Kanada gibi fotoğrafa önem vermiş ülkelerde geliştirilmiştir. Hem kütüphaneler hem de arşivler için geliştirilen bu tanımlama standartları zaman içerisinde çeşitlenmiş ve evrimleşmiştir.

Fotoğraf tanımlama standartlarının geliştirilme süreçleri 1980'li yıllara denk gelmektedir. 1990'lı yıllarda bu konuda birçok çalışma yapılmış olup, bu çalışmaların revizyonları ve yeni çalışmalarla bu alandaki standartlaşma süreci 2000'lerin başına kadar devam etmiştir. Hali hazırda yeni geliştirilen bir standart yoksa da raporlar ve rehberlerle konuya farklı yaklaşımlar sergilenmektedir. 1990'larda başlayıp 2000'li yıllar ile tırmanışa geçen internet ortamının da etkisi ile

2000'ler sonrasında fotoğrafın dijital olarak ele alındığı farklı raporlar ve rehberler hazırlanmıştır.

Araştırmanın amacı, öncelikle dijital fotoğrafların kataloglanması konusunda literatüre katkı sunmaktır. Bunu yaparken dünyada fotoğrafların kataloglanması için geliştirilmiş standartlardan ve fotoğrafçıların konu ile ilgili görüşlerinden yararlanılarak bir standart yapı geliştirilecektir. Araştırmanın önemi ise ulusal çapta düşünülen bu standart yapı ile ülkemizde derlenmekte olan fotoğrafların bibliyografik denetiminin sağlanacağı düşünülmektedir.

Fotoğrafa farklı bakış açıları sunan standartlardan derlenecek olan standart önerisi, bu yapıların fotoğrafa bakışını da barındıracaktır. Fotoğrafçının, fotoğraf makinesi üreticisinin, reklamcının, basın-yayıncının fotoğraf tanımlamalarından harmanlanacak yapı, bu derinliğiyle fotoğrafı en kapsamlı şekilde tanımlayacaktır. Bu bakış açılarını ise; *Graphic Materials: Rules for Describing Original Items and Historical Collections*, *Information Interchange Model* ve *IPTC (International Press Telecommunications Council) Photo Metadata Standard*, *Exchangeable Image File Format for Digital Still Cameras*, *Visual Resources Association Core* ve bu standartların dışında *Guide to Publishing Requirements for Industry Standard Metadata Digital Image Metadata Encoding* isimli rehberden faydalanarak ortaya koyacaktır. Araştırma kapsamında çalışmanın iki temel hipotezi bulunmaktadır:

H1. Türkiye'de fotoğraf dermesine sahip kurumlar, dijital fotoğrafa yönelik uluslararası standartları kullanmamaktadır.

H2. Türkiye'de kullanılan mevcut standartlar, 'dijital' fotoğrafı tanımlamakta yetersiz kalmaktadır.

KAVRAMSAL ARKA PLAN

Fotoğrafın bilgi merkezleri açısından durumuna bakılacak olursa 1900 senesinde Kongre Kütüphanesi fotoğraf dermesi 100 bine ulaşmıştı. Avrupa Koruma ve Erişim Komisyonu (European Commission on Preservation and Access) isimli komisyonun 1999 senesinde yürüttüğü bir araştırma ise durumu bilgi merkezlerinin bugünü açısından ortaya koymaktadır. Araştırma, 29 ülkeden 141 kurumu kapsamaktadır. Kurumlar bünyelerinde 700 ila 12 milyon arası fotoğraf barındırmakta olup, toplamda 120 milyon fotoğrafı derlemektedirler. Avrupa çapında yapılan bu çalışmada araştırmacılar, 300 kuruma anket göndermişler fakat 141'inden yanıt alabilmişlerdir. Araştırma, bu 141 enstitünün fotoğraflarını dijitale taşıma eğiliminde olduğunu ve bu süreci yönetirken kataloglamanın en çok zaman alan ve maliyeti yüksek olan aşama olduğunu göstermiştir. Öte yandan mevcut kullanılan tanımlamaların yetersiz oluşu, fotoğrafların bulunmasına ve kullanılmasına engel olmaktadır. Çalışmada, arşivlerin 1980'li yıllardaki durumuna da değinen araştırmacılar o dönemlerde fotoğrafların kâğıt belgelerle birlikte saklanıp kâğıt belge gibi işlem gördüğünü ortaya çıkarmışlardır. Çünkü 1980'lere kadar fotoğraf ayrı bir materyal türü olarak görülmemektedir. (Klijn ve Lusenet, 2004). Konu ile ilgili çalışmalardan Köklü'nün Müze, Arşiv, Kütüphane Malzemesi ile Kataloglama İlişkisi (2009) isimli tezini sayabiliriz. Çalışması içinde fotoğraflara da değinen Köklü bu konuda Türkçe literatürde yapılmış ender çalışmalardan birisine imza atmıştır. Alexander (2001) çalışmasında bir tezarus oluşturarak fotoğrafların kimliklenmesi çalışmalarında önemli bir etki yaratmıştır. Benson (2009) çalışmasında fotoğrafları tanımlamada ontolojik bir yaklaşım ele alarak mevcut standartların yetersizliğine değinmiştir. Kusnerz (1992) çalışmasında Kongre Kütüphanesi bünyesindeki fotoğrafları ve bunların kataloglanmasını ele almaktadır.

YÖNTEM

Araştırmanın amacına uygun, araştırma evrenini temsil ettiği düşünülen bir gruba dayalı olarak genelleme yapılmasına imkân tanıyan bir araştırma yöntemi olan, kurumların, varlıkların, grupların, olayların ve çeşitli alanların betimlenmesi için kullanılan, mevcut durumları, koşul ve özellikleri olduğu gibi açıklama yoluna giden betimleme yöntemi araştırmanın temel yöntemi olmuştur (Kaptan, 1998: 59).

Örnekleme yöntemi olarak ise araştırmada yakın olan ve erişilmesi kolay olan örneklemin en doğru örneklem türü olduğu savunulan kolayda örneklem yöntemi kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 141). Bu yöntemi seçerken araştırma konusunun genişliği ve çeşitliliği sebebiyle ulaşılabilir olanların en doğru örnekler olacağı düşünülmüştür.

Veri toplama aracı olarak, görüşme formu yaklaşımı benimsenmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme olarak bilinen bu yöntemde araştırmacı önceden hazırladığı soruları görüşmeciye sorar. Her görüşmeciye aynı soruları yöneltileceği için sistematik ve karşılaştırmalı cevaplar alınabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 150). Görüşme formunun bu karşılaştırmalı analiz özelliği araştırma için en uygun yöntem olarak öne çıkmaktadır.

BULGULAR VE YORUM

Öncelikli olarak Türkiye'de fotoğraf dermesine sahip kurumlara ulaşılmış ve kullandıkları yöntemler incelenmiştir. Mevcut durum şu şekildedir;

1. Mevcut Durum

Milli Kütüphane: Fotoğraflar kitap dışı materyaller bölümünün içinde yer almakta olup ayrıca bir fotoğraf koleksiyonu oluşturulmamıştır. 2016 yılı istatistikleri baz alındığında (Kütüphane sitesindeki en güncel istatistiktir) 130 bine yakın kitap dışı materyal gözüke de bunların

kaçının fotoğraf olduğu bilinmemektedir (Milli Kütüphane, 2016). Durumun daha da vahimi fotoğrafların koleksiyon içinde yer aldığını belirtmekteyse de kitap dışı materyallerin tarandığı katalogda maalesef ki fotoğraf bir materyal türü olarak yer almamaktadır. Fotoğrafların kataloglanması konusu ile ilgili görüşülen kütüphaneci Milli Kütüphane de yer alan fotoğrafların AAKK2'ye uygun olarak kataloglandığını aktarmıştır. Ayrıca konu başlığı olarak da Milli Kütüphane'nin kendi geliştirdiği konu başlıkları listesini kullanmakta olduğunu belirtmiştir.

Anadolu Ajansı: Türkiye'de fotoğraf alanında en çok içerik üreten ve derleyen kurumlardan bir tanesi de Anadolu Ajansıdır. 1920'den günümüze Türkiye'nin kuruluşuna ve gelişmesine tanıklık eden ajans bugün dünyada ilk on haber ajansı arasında gösterilmektedir. 86 ülkede ki haberci ve foto muhabirleri sayesinde sürekli içerik geliştiren ajans bu özelliğiyle de fotoğraf açısından zengin bir bilgi merkezi sayılabilir (Anadolu Ajansı, 2015). Ajansın fotoğraf bölümü ise Anadolu Images adı altında faaliyetlerini yürütmektedir. Ajansın fotoğrafları tanımlama politikalarıyla ilgili Ajans yetkilisi Fatih Yorgancı ile görüşmeler yürütüldü.

Yorgancı, Anadolu Ajansı'nın da diğer büyük ajanslar gibi IPTC standardını kullanmakta olduğunu belirtti. Yorgancı'nın aktardıklarından IPTC standardını sadece kataloglama standardı olarak kullandıklarını, Ajansın bir konu başlıkları listesi veya ek bir standart kullanmadığı da anlaşılmaktadır.

İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi: Fotoğrafçılığın Türkiye'de tarihe yansıyan ilk sayfası sayılabilecek olan Yıldız Sarayı Albümleri II. Abdülhamit döneminde Sultanın isteği ile üretilmiştir. Fotoğrafçılık Sultan Abdülaziz döneminde Anadolu'ya geldiye de asıl II. Abdülhamit döneminde yaygınlaşmıştır. Bunda II. Abdülhamit'in fotoğrafa olan ilgisinin payı da büyüktür. Sultan hem ülkesini tanımak hem de tanıtmak için

fotoğrafi önemli bir araç olarak görmüştür. Daha öncede belirttiğimiz gibi Kongre Kütüphanesine dahi ülkesinin fotoğraflarını göndermiştir. Yıldız Sarayı Albümleri 911 adet olup 36535 fotoğrafı barındırmaktadır (Aydın Altay, 2014: 232). Koleksiyon 1924 yılında Atatürk'ün emri ile İstanbul Üniversitesine aktarılmıştır. O günden bu

zamana İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi bünyesinde yer alan albümler için 4 öğretim üyesi geniş çaplı bir dizin hazırlamıştır. Akabinde Meclis ve Üniversite işbirliği ile koleksiyonun dijitalleştirilmesi projesi başlatılmıştır. Proje hali hazırda sürmekte olup albümler kataloglanmaktadır. Fotoğraf kataloglanan albümler için AAKK2 standarttı kullanılmaktadır (İstanbul Üniversitesi, 2018).

Koç Üniversitesi Vehbi Koç Ankara Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi: VEKAM Kütüphanesi ve Arşivi bakıldığında bir kent belleği işlevi görmekte, Ankara araştırmaları için bir derme oluşturmaya çalışmaktadır (VEKAM, 2018a). VEKAM bünyesinde kentle ilgili 10 bine yakın eser bulundurmakla birlikte birçok görsel materyali de erişime sunmaktadır (VEKAM, 2018b). Kütüphaneden görüşme yürütülen kütüphaneci Duygu Kevser Ülger kütüphanede kullandıkları sistemden kısaca bahsetti. Ülger'in aktardığına göre VEKAM'da yayımlar OCLC'nin Content DM sisteminde tutulmakla birlikte kütüphaneci Dublin Core alanlarına göre metadata girişleri yapmaktalar. Girilen kayıta Dublin Core ile eşleşen alanları bu şekilde uyarlıyorlar. Konu başlıkları ise gelişmiş bir yapıya dayanmamakla birlikte kendi konu başlıkları listelerini tutuyorlar.

Devlet Arşivleri: Tarihi 1845'e kadar giden Devlet Arşivleri Osmanlı döneminde Hazine-i Evrak adı ile kuruldu. Arşiv bugün Osmanlı ve Cumhuriyet arşivleri olarak iki ayrı ana bölümden oluşmaktadır. Bakıldığında yazılı ve tarihi evraklara önem veren Devlet Arşivleri yanı sıra görsel materyalleri de bünyesinde barındırmaktadır (Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 2014). Katalog taramalarında

bulabildiğimiz fotoğraflar genelde fotoğraf albümleri şeklinde arşivlenmektedir. Katalogda yer alan her materyal fotoğraflar da dahil olmak üzere; yer numarası, belge tarihi, belge özeti (başlık), kurum (belgenin geldiği kurum), dil ve görüntü sayısı gibi bilgileri içermektedir (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 2018).

İstanbul Fotoğraf Müzesi: Fatih Belediyesi tarafından sanat camiasına kazandırılan İstanbul Fotoğraf Müzesi ülkemizde yer alan birkaç fotoğraf müzesinden bir tanesidir. İstanbul merkezli olması sebebiyle birçok sergiye de ev sahipliği yapan müze geniş bir koleksiyona da sahiptir. Kütüphanesini sadece kitap ve süreli yayınlarla ayıran müze yetkilileri fotoğrafları sergi ve fotoğrafçıların adı altında sınıflamaktadır. Fotoğraflara tarih, konu ve fotoğrafçı adı haricinde bir bilgi eklemeyen müze bu yönüyle oldukça zayıf kalmaktadır. Birçok yönden çok başarılı bir müze olmasına karşın fotoğrafların tasnifi yönünden müze sınıfta kalmaktadır (Fatih Belediyesi, 2011).

Türk Silahlı Kuvvetleri Foto Film Merkezi Komutanlığı: Kuruluş olarak Osmanlı'ya dayanan komutanlık 1915 senesinde Enver Paşa'nın tasarrufu ile kurulmuştur. İlk adı Merkez Ordu Sinema Dairesi olan komutanlık orduya sinema filmleri çekerek propaganda yapmak için tesis edilmiştir (Odabaş, 2012: 206). Sinema kadar fotoğrafla propaganda da yapan kuruluş Türkiye Fotoğraf Tarihi açısından da önemlidir. Keza propaganda aracı olarak fotoğrafı kullanmak isteyen Enver Paşa her cepheye, fotoğraf eğitimi almış subayları yanlarına fotoğraf ekipmanlarını da vererek yollamıştır. Çektirdiği fotoğrafları ise Harp Mecmuasında yayınlamıştır (Ulu, 2012: 73). O dönemlerden bu günlere kadar varlığını sürdüren komutanlık elbette ki büyük bir fotoğraf dermesine de sahiptir. Görüşmelerde bulunulan yetkililer koleksiyonları hakkında net bir bilgi vermese de kataloglama sistemleri ile ilgili bilgi verdiler. Kataloglamaların tarihe ve konuya göre yapıldığı

öğrenilmiştir. Yetkililer ekstra bilgilerin de not alanlarına girildiğini aktarmışlardır. Hiçbir standart yapı kullanılmayan katalogda bu 3 alan dışında başka bir bilgi de tutulmamaktadır. 100 yılı aşkın süredir faaliyet gösteren bir komutanlığın ordunun ve tarihimizin görsel hafızasını standart olmaktan uzak böylesi bir sistemle arşivlemesi elbette ki çağımız gereklerine uygun düşmemektedir.

Mevcut durumun tespitinin ardından fotoğrafa yönelik standartlardan derlenen alan ve alt alanlar kategorize edilerek bir standart taslağı oluşturuldu. Standart taslağına 1 ana ve 6 alt alan daha eklenerek şablona son hali verildi. Eklenen alanların değerlendirmesinin de diğer fotoğrafçılar tarafından yapılması görüşmeler süresince sağlandı. Şablon şu şekildedir;

- 1) **ID Alanı:** Fotoğraf Numarası (Arşivdeki fotoğrafların tekil numaraları)
- 2) **Sorumluluk Alanı:** Fotoğrafçı, Koleksiyon Sahibi (Fotoğrafçı dışında ise), Ajans Bilgisi (Fotoğrafçı ajans ile çalışıyorsa), Model Adı, Arka Plan Destek (Işıkçı, sisçi vb.)
- 3) **Başlık ve Açıklama Alanı:** Eser Başlığı, Seri (Hikaye); Koleksiyon veya Proje Adı, Alt Yazı, Açıklama, Dosya Adı **Basım Yayım Alanı:** Basım, Sergi, Yarışma
- 4) **Fiziksel Niteleme Alanı:** Çözünürlük, Bit Derinliği, Boyut, Dosya Türü, Klasör Yolu
- 5) **Yer Alanı:** Çekilen (Yer, Şehir, Ülke), Çekildiği Yer (Fotoğrafın çekim noktası; Galata kulesinden gibi).
- 6) **Tarih Alanı:** Oluşturma Tarihi, Değiştirme Tarihi (Düzenleme), Sağlama Tarihi, Yayımlanma Tarihi
- 7) **Konu Alanı:** Anahtar Kelimeler, Konu Başlığı
- 8) **Anlaşmalar Alanı:** İzin ve Ambargolar, Telif Hakları, Kullanım Hakları, Model Sözleşmesi
- 9) **Notlar Alanı:** Notlar
- 10) **Kamera Bilgisi:** Kamera (Marka-Model)
- 11) **Kamera Ayarları (EXIF):** Diyafram, Enstantane, ISO, Poz Telifisi, Beyaz Dengesi, Çekim Modu, Ölçüm Modu, Odak Uzunluğu, Flaş, Işık Kaynağı, Keskinlik Alanı, Doygunluk, Karşıtlık, Parlaklık

- 12) Düzenleme Bilgisi:** Düzenleme Programı Alanı (Photoshop, Lightroom vb.)
- 13) Çekim Bilgisi:** Tür (Doğa, spor, sokak vb.), Çekim Tekniği (Pan tekniği, uzun pozlama, silüet vb.), Dikey Kesit (Kameranın konuya göre konumu; aşağıda, ortada, yukarıda), Açık (Çekim açısı; sağ alttan, üstten, soldan vb.), Uzaklık (Konuya veya özneye olan mesafe), Yön (Yatay veya dikey), Çerçeveleme (Varsa doğal çerçeve tanımlanır veya fotoğrafa dâhil edilen ve edilmeyen etmenler belirtilir.)
- 14) Kompozisyon Bilgisi:** Sahne (Su altı, gece, iç mekan vb.), Arka Plan (Duvar, gökyüzü, vb.), Renk (Varsa ağırlıkta olan bir veya iki renk), Kişi (Pozisyon), Model Rolü (Modelin konudaki görevi), Nesne (Pozisyon), Kültür (Konunun ait olduğu bir kültür var ise belirtilir)
- 15) Etkinlik:** Olay (Eylem, hareket; konuda ki durum), Etkinlik (Ad, Tür, Tarih) (Bu bölümde eklenen 4 numaralı ana alan ile 6,7 ve 9'uncu kısımlara alt alanlar eklenmiştir.)

2. Görüşmeler

Bu görüşmeler toplamda 9 fotoğrafçı ile gerçekleştirildi. Görüşmelerde yer alan fotoğrafçılar 1'den 9'a kadar numaralandırıldı. Fotoğrafçıların görüşleri alınırken yönlendirmelerde bulunmadan konu hakkında fikirleri derinlemesine alınmaya çalışıldı. Hazırlanmış olan 3 soru çerçevesinde fikirleri alınan fotoğrafçılarla en kısıtlı 6 en uzun ise 40 dakika süren görüşmeler yapıldı. Bu görüşmelerde fotoğrafçıların ihtiyaçları anlaşılmalı ve bu ihtiyaçlar doğrultusunda standart önerisi geliştirilmeye çalışıldı. Görüşme metni ve görüşme soruları, görüşme formu şeklinde ekler kısmında yer almaktadır. İlk 4 görüşme olarak nitelendirilen görüşmelerde fotoğrafçılar

soru soru gitmek yerine kendi fikirlerini beyan yoluna gitmişlerdir. Sorulara cevap olması adına genel cevaplar vermişler ve çalışmayı bu şekilde değerlendirmişlerdir. 5-9 arasındaki görüşmelerde ise katılımcılar soru soru ilerleyerek çalışmaya katkıda bulunmuşlardır.

Görüşmelerde elde edilen bulgular ise şöyledir:

1. Görüşme: 1. fotoğrafçı ile yapılan görüşme en kısa süren görüşme olmuştur. Fotoğrafçı bu görüşmede oldukça pozitif yaklaşmış ve çalışmayı olumlu bulmuştur. Çalışmanın detaylı oluşunu olumlu bulan fotoğrafçı "Zaten bu hazırlıklar yapılsa oldukça sağlam bir arşiv oluşur." demiştir. Öneri olarak ise "Belki birçok arşiv programında olduğu gibi önem derecesini belirtmek için renk veya yıldız uygulaması da eklenebilir." demiştir. Bu görüşmede fotoğrafçının dikkat çektiği derecelendirme uygulamasının standart içinde değerlendirilmesi uygun bulundu. Birçok uygulama ve programda yer alan derecelendirme sisteminin standart önerisi içinde yararlı olacağı kanısına varıldı.

2. Görüşme: Bu görüşmede fotoğrafçı standart taslağını fazla ayrıntılı bulmakla beraber arşivleme için uygun olduğunu söyledi. Fakat kişiselden ziyade kurum arşivleri için faydalı olabileceğini de ekledi. Fotoğrafı çekilen yer, fotoğrafın çekildiği tarih ve fotoğrafın konusu başlıklarını önemli bulan fotoğrafçı fotoğrafın çekildiği yer başlığına ise temkinli yaklaştı. Kendisi de ağırlıkta manzara fotoğrafları çeken fotoğrafçı manzara fotoğrafçıların çektiği fotoğrafın benzerinin çekilmesinden endişe ettikleri için çekildiği yer bilgisini vermekten sakınacaklarını belirtti. Teknik ayrıntıları da çok önemli bulmayan fotoğrafçı bu kısımları "olsa da olur olmasa da olur" şeklinde değerlendirdi. Bu görüşmeden hareketle fotoğrafçının bulunduğu yer olan "Çekildiği Yer" alt başlığının değerlendirme dışı tutulmasına karar verildi. Fotoğrafçının önem atfettiği Çekim tarihi, Çekilen Yer ve Konu gibi alanları ise önem sıralamasında öncellendi.

3. Görüşme: Bu görüşmede görüşme yapılan fotoğrafçı ise standart taslağını tamamen yararsız buldu. Aşırı ayrıntı içermekte olan böyle bir yapının kullanılabilir olmadığını belirten fotoğrafçı çok daha sade bir sistemin geliştirilmesi gerekliliğine vurgu yaptı. Standardın uygulanma aşamasında başarısız olacağını öngören fotoğrafçı “Hiç kimsenin de bu kadar veriyi girebileceğini sanmıyorum.” dedi. Bu eleştirel görüşmenin ardından alan ve alt alanlarda bir nebze de olsa sadeleşmeye gidilmesi gerekliliği kabul edildi. Bazı alanların otomatik olarak (standardın kullanılacağı yazılım tarafından) işlenmesinin bir kısım zorluğu ortadan kaldırılabileceği ihtimali üzerinde de duruldu. Bu sebeple de bazı kısımlar otomatik olarak nitelenip inisiyatif, standardı kullanacak sistemlere bırakıldı. Bu durumda standardı kullanacak sistemlerin de standart ile uyumlu olacak şekilde tasarlanması gerekliliği ortaya atılmış oldu.

4. Görüşme: 4. fotoğrafçı ile yapılan görüşme en uzun süren görüşme olmuştur. Fotoğrafçının görüşmeye ilgi göstermesi ve uzun mülakatlar sonucunda detaylandırmanın fazla olduğunu belirtmesi dışında genel olarak fotoğraf tanımlama örnekleri üzerinden mülakat yürütüldü. IPTC alanlarını yeterli gören fotoğrafçı gerekli durumlarda yeni alanların eklenebileceğini fakat standart taslağının aşırı detay içerdiğini belirtti. Yapılan bu ikinci eleştirel görüşmenin ardından detaylandırma konusunda bir düzenleme ve sadeleştirme yapılmasının gerekliliği kesinleşmiş oldu.

Yapılan diğer görüşmelerde daha detaylı bilgiler elde edildiği için bu görüşmeler sistematik olarak sunulmuştur. Her sorunun altına görüşmecinin o soru için verdiği cevaplar ve bu cevapların analizleri verilmiştir.

Soru 1. Bir fotoğrafı tanımlamak (ve arayıp bulmak) için fotoğrafın hangi bilgilerinin kaydedilmesi gerektiğini düşünüyorsunuz?

5. Görüşme: Bu görüşmede fotoğrafçı kaydedilen bilgilerin

hepsinin gerekli olabileceğini vurgulamıştır. Bu vurgulamayı yaparken de farklı alandaki fotoğrafçıların farklı ihtiyaçlarından dolayı fotoğrafa dair kaydedilebilecek her bilginin kaydedilmesi gerektiğini belirtmiştir. Fotoğrafçı: “Kaydedilecek bilgiler arasında fotoğrafçı kendi işi ile ilgili olanlarını tercih ederek tanımlama yapmalı. Bu bir veya birden fazla seçenek ile yapılabilir. Bu kısımda tanımlama alanları maksimumda tutulmalı fakat tercihler fotoğrafçıya bırakılmalıdır.” diyerek fikrini açıklamaktadır. Bu görüşmenin ardından seçmeli alanların çoğunlukta bırakılarak arşivci ve fotoğrafçıya daha çok seçenek sunabilecek şekilde standardın geliştirilmesine karar verildi.

6. Görüşme: 5. Görüşmeci ile benzer şekilde ihtiyaçları ön planda tutan 6. Görüşmeci “Fotoğrafı tanımlamak ve arşivlemek için; birçok parametre farklı amaçlarla ayrı ayrı kullanılabilir elb ette.” demiştir. Bu tezini de gerekçelendirirken 5. Görüşmeciden farklı olarak arşivlemenin amacının belirleyici olduğunu aktararak örneklerle ilerlemiştir: “Eğer tarihsel, mekânsal ve kültürel bilgi birikimi amacıyla bir arşiv oluşturuluyorsa; demirbaş numarası, konu alanı, mekan bilgisi ve tarih yeterlidir. Ya da gazetecilik, sokak fotoğrafçılığı ile ilgili fotoğraflar söz konusu ise; konu, tarih, mekân bilgileri yeterli olur diye düşünüyorum.” demiştir. Bu

görüşmeden sonra ID numarası, konu, tarih, mekân bilgisi gibi alanlar öncelikli başlıklar olarak belirlenmiştir. Farklı fotoğraf alanlarında tercih edilebilen bu alanlar standart içinde zorunlu hale getirilmiştir.

7. Görüşme: Bu görüşmeci de sorumluluk, başlık ve etkinlik alanlarına önem atfetmiştir. Konu alanında yer alan anahtar kelimeler alt alanını da önemli bulan fotoğrafçı bu görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: “Anahtar kelimeler çok önemli. Doğru anahtar kelimeler girildiğinde aranan fotoğraf çok hızlı ve verimli bir şekilde bulunacaktır. Fotoğrafçı, başlık, fotoğrafta ki olay gibi konuları da fotoğraflara erişim için çok önemli

görmekteyim.”. Bu görüşlerden hareketle sorumluluk, başlık ve etkinlik (olay) alanlarının öncellenmesi uygun bulundu.

8. Görüşme: Bu görüşme de ise fotoğrafçı stok fotoğrafları ile uğraşması sebebiyle fotoğrafları ikiye ayırarak durumu açıklamaya çalışmıştır. Yaratıcı ve editöryal olan fotoğrafları için: “Yaratıcı fotoğraflarda herhangi bir bilgi kaydetmiyorum. Sadece çok genel bir başlık altında gruplayıp arşivliyorum. Editöryal fotoğrafları da sadece yer ve tarih belirtilmiş gruplar halinde depoluyorum. Bence böyle bir uygulama yeterli.” demiştir. Konuyu kendi alanına indirgemesi ve kullandığı sistemleri göz önünde bulundurarak cevaplama sebebiyle olaya dar bir açıdan bakan fotoğrafçı gene de konu, yer ve tarih başlıklarına atıf yapmıştır. Bu başlıkların en basit arşivleme sistemlerinde dâhi kullanılmakta olduğu böylece teyit edilmiş oldu. Böylece de başlıkların zorunluluğu kesinleştirildi.

9. Görüşme: “Bir fotoğrafı tanımlamak için öncelikle fotoğrafın bir adının, başlığının olması lazım. Örneğin Ankara manzarası, sokak satıcıları, piknik yapan öğrenciler vb.” diye söze başlayan fotoğrafçı ve aynı zamanda arşivci olan görüşmeci en önce başlık ve fotoğrafçı üzerinde durmuş olaya hem bir fotoğrafçı hem de bir bilgi uzmanı bakış açısı getirmiştir. Buradan hareketle fotoğrafçının yanı sıra fotoğraf başlığının da zorunlu olması gerekliliği doğmuştur.

Soru 2. Aşağıda yer alan öneriyi incelediğinizde gereksiz veya eksik gördüğünüz alanlar ve alt alanlar var mıdır? Varsa nelerdir?

5. Görüşme: Bu soruda fotoğrafçı bütün alanlar için genel bir savunma yaparak: “Hepsi arşivleme için uygun başlıklar. Benim için gereksiz olan bir madde başka bir fotoğrafçı için elzem olabilir. Eksik yok fazla var.” demiştir. Buradan hareketle başlık seçimi ve daraltmasında dikkatli davranılması gerektiğine karar verildi çünkü fotoğrafçı bu konuyu açıklarken fotoğrafçılığın ve fotoğraf arşivlerinin çeşitliliği sebebi ile ihtiyaçların da çok çeşitli olabileceğine

değinmiştir.

6. Görüşme: Bu görüşmeci ise bu kadar detayı gereksiz bulmuştur. Ana alan olarak konu, tarih ve mekân bilgisini önemli gören fotoğrafçı diğer bilgileri bir amatör olarak gereksiz bulmaktadır. “Gereksiz gördüğüm yerler var, bana göre konu, tarih, mekân bilgisi yeterli. Ama benim bakış açım sadece amatör bir fotoğrafçı olarak, herkes farklı şekillerde düşünebilir.” dediği için de farklı görüşlere de pay bırakmıştır denilebilir.

7. Görüşme: Bu soruda görüşmeci çok kati tavırla taslak üzerinden maddeleri sayarak gereksiz bulunduğu noktaları dile getirmiştir: “11-12-13-14 numaralı maddelerin araştırma sorusu göz önüne alındığında gereksiz olduğunu düşünüyorum.” demiştir. Bu tezini de:

“Fotoğraf üretiminin teknik detayları, arşiv sistemi düşünüldüğünde çok işlevsel olmayabilir. Taranması olası alanlar olduklarını düşünmüyorum.” diyerek savunmuştur. Bu görüşme sonucunda 11. Kamera Bilgisi ve 12. EXIF Ayarları başlıklarının arşiv sistemlerince otomatik olarak fotoğrafın EXIF bilgisinden çekilmesinin ve arka planda saklanması uygun olacağına karar verildi. Düzenleme programının ise çok önemli olmaması sebebiyle bilgisinin de tutulmasına gerekli olmayacağına karar verilerek standart yapısından çıkartıldı. Çekim bilgisi alanı ise biraz daha sadeleştirme ve ayrıştırma yoluna gidilerek düzenlendi. Tür alt alanı 8. Konu Alanına kaydırıldı, çerçeveleme alt alanı ise fotoğrafçı görüşü doğrultusunda standart taslağından çıkartıldı.

8. Görüşme: Görüşmecimiz kendi bakış açısıyla olayı fazla basite indirgeyerek: “Konular fazla karışık geldi. Şöyle açıklayayım: Fotoğrafın teknik ve tarih bilgilerine çok gereksinim görürsem zaten info bilgisinde kendiliğinden mevcut. Model sözleşmeleri zaten elektronik ortamda değil kâğıt üzerinde yapıyoruz. Fotoğraflarıma baktığımda zaten 30 yılda olsa tanımlayabiliyorum. Bu nedenle bu kadar detay bir bilgi tutmuyorum. Seyahat fotoğraflarımda hatırlayamadığım bir şey olursa

seyahatim boyumca tuttuğum günlüğüme bakarım. Günlüğüme bakmakta su ana kadar çok az yaptığım bir yöntem.” demiştir. Buradan hareketle fotoğrafın tarih bilgisinin de sistemce çekilebilir olması gerektiği düşünülmüştür. Bu durumda tarih bilgisinden Çekim Tarihinin otomatik seçilerek gelmesi uygun bulundu. Fotoğrafçının değindiği sözleşmelerin de isteğe bağlı olarak sisteme yüklenebilir olmasına karar verildi.

9. Görüşme: Fotoğrafçı ilk olarak tarih alanında yeni bir kapı göstermiştir: “Ana alanlardan Tarih Alanı detaylandırılabilir. Fotoğrafın çekilme tarihi yanı sıra fotoğrafın dijitalleştirilme tarihi de tutulabilir.” demiştir. Bu değerlendirmenin ardından tarih alt alanına dijitalleştirme kısmı da eklendi. Düzenleme Alanının gereksiz olduğunu belirten fotoğrafçı bu alanın standarttan kaldırılmasında da etkili olmuştur. Başlık Alanı içinse “Başlık ve açıklama sadece başlık olmalı. Notlar kısmı açıklama ve notlar kısmı olarak düzenlenmeli. Başlık daha anlaşılır ve yalın olmalıdır. Kompozisyon bilgisi başlık için fazla ayrıntılı olmuş.” demiştir. Verdiği bu fikirler doğrultusunda Açıklama kısmı Notlar Alanına taşındı. Başlığı sadece başlık olarak değerlendirip bilgilendirme kısmı Notlar Alanına taşındı. Başlıkta ise Eser Başlığı ile Koleksiyon Başlığı alanları bırakıldı. Son önerisi doğrultusunda 15. Kompozisyon Alanı kapatılarak alt alanları ağırlıkta 8. Konu Alanı altına taşındı.

Soru 3. Aşağıda yer alan kırmızı alanların gerekli olduğunu düşünüyor musunuz? Olumlu ve olumsuz yorumlarınız nelerdir? (Basım Yayım Alanı: Basım, Sergi, Yarışma; Çekildiği Yer (Fotoğrafın çekim noktası; Galata kulesinden gibi); Yayınlanma Tarihi; Model Sözleşmesi)

5. Görüşme: Standarda eklenmesi öngörülen alanları değerlendirmelerini istenilen bu son soruda görüşmeci alanların gerekli olduğunu söylemiştir.

“Profesyonel bir çalışma olarak ele alındığında kırmızı

alanları kullanmaya ihtiyaç vardır.” diyerek alanların gerekliliğini belirtmiştir. Bu görüş üzerine alanların standart içinde yer alabileceği değerlendirilmiştir.

6. Görüşme: Alanların eklenmesi konusunda çekimser kalan görüşmeci arşivleme yapmadığı için bu alanların gerekli olup olmadığına karar veremedi. Konuya titizlikle yaklaşılması gerektiğini belirterek: “Arşivleme işi hakikaten çok titizlik isteyen bir konu, doğru yapılmadığında zaman ve emek kaybına neden olabilir. Bu kadar detaylı parametreye gerek var mı dersiniz, arşivin ne amaçla taranacağını önceden ön görmek bu işlerle uğraşmayan birisi için zor.” demiştir. Bu görüşmecimizin görüşü kararsız olarak değerlendirildi.

7. Görüşme: “Kırmızı alanların gerekli olduğunu düşünüyorum.” diyen görüşmeci kırmızı alanların standartta yer alması gerektiğini belirtmiştir. Bu gerekliliği de açıklarken fotoğrafların basılan, yayımlanan, model içeren sanat öğeleri olduğunu söylemektedir. Bu görüşmenin ardından kırmızı alanların standartta yer almasının gerekli olduğuna karar verilmiştir.

8. Görüşme: Önceki sorularda olduğu gibi görüşmeci bu soruda da önerilen alanları gereksiz bulmuştur. Model sözleşmelerini basılı tutmanın doğru olduğunu belirtmiş diğer alanları ise işlevsiz olarak nitelemiştir.

9. Görüşme: Görüşmeci öncelikle yer alanına değinmiştir. “Yer alanı olarak değil ama koordinat şeklinde tanımlamak daha uygun olabilir. Türkiye/Ankara/Çankaya/Kızılay/Koordinatlar şeklinde uluslararası tanımlamalara daha uygun olur.” demiştir. Bu görüşten hareketle yer alanının hiyerarşik yapıda standartta yer almasına karar verilmiştir. Diğer alan önerilerini ise gereksiz görüp spesifik alanların yeterli olacağını belirtmiştir. “Diğer kırmızı alanlar da güzel ayrıntılar içeriyor. Genel olarak baktığımızda eğer online bir sistemde araştırmacılara sunulacak bir yapı için ise bazı alanlar gereksiz olabilir. Araştırmacılar için spesifik alanlar

yeterlidir. Başlık, tarih, coğrafi koordinat, açıklama ve fiziksel özellikler gibi.” demektedir.

3. Alt Yapı

Sayısal ortamda kullanılacak olan bir standart geliştirildiği için bu bölümde bir yazılımcı uzmanı olan Fatih Dokumacı ile derinlemesine görüşmeler yürütüldü. Görüşmemiz sonunda özetlenecek olursa Fatih Dokumacı şöyle bir gereksinimler listesi sunmaktadır:

- 1) Bir sunucu ve sunucuya kurulu Linux Pardus
- 2) Sunucu işletim sistemi ile paralellik arz eden bir yazılım dili ve framework (Açık kaynak kodlu bir yazılım PHP gibi)
- 3) MYSQL veritabanı
- 4) Her 1000 fotoğraf için 100gb alan
- 5) XML tabanlı veri alışverişini desteklemeli

Bu gereksinimlerin haricinde de sistemde olması gerektiğini düşündüğü bazı özellikleri de şu şekildedir:

- 1) Otomatik Alan'ın bilgileri çekmesi ama bu bilgilerin düzenlenebilir olması gerektiğini
- 2) Kişi, yer, seri... vb. isimlerin listeler üzerinden çekilmesini yoksa mükerrer veya yanlış yazılmış kayıtlar olmasının kaçınılmaz olacağını belirtmiştir.

Yazılımsal olarak da çizgilerinin belirlenmeye çalışıldığı standart önerisinde Otomatik Alan'ın bir kısmının düzenlenebilir özellikte olması gerektiği de bu görüşme ile ispatlanmış oldu. Böylece Değişirme Tarihi alt alanı ile 3. ve 4. ana alanlar sistem tarafından otomatik çekilen fakat katalogcunun isteği durumunda değiştirilebilecek olan alanlar olarak belirlenmiştir.

4. Türkiye'deki Uygulamaların Standart Taslağına Göre Değerlendirilmesi

Bu aşamada tasarlanmış olan standart taslağı ile Türkiye'de kullanılmakta olan uygulamalar değerlendirildi.

Taslağın ve Türkiye'deki sistemlerin eksiklerinin ortaya

konması için böyle bir karşılaştırma yoluna gidildi. Türkiye'de fotoğraf kataloglama adına standart yapı kullanan 4 kurumdan 3'ü incelendi (Milli Kütüphane ile II. Abdülhamit Dönemine Ait Fotoğraf Albümleri (İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi) AAKK2'yi kullandığı için sadece Milli Kütüphane değerlendirmeye alındı.). Kalan kurumlar belli bir standart yapı kullanmadıkları için standart taslağı ile karşılaştırılmadı. Yapılan değerlendirmeler sonucunda standart taslağının Türkiye'de kullanılan sistemler baz alındığında taslağın eksik yanları olup olmadığı tespit edilmeye çalışıldı ve gerekirse taslağı revize etme yoluna gidildi. Yapılan değerlendirmeler şu şekildedir:

4.1. Milli Kütüphane

Önceki bölümlerde belirtildiği gibi AAKK2'yi kullanmakta olan Milli Kütüphane'de fotoğrafa yönelik belirli bir kataloglama yapılmamaktadır.

AAKK2'de yer alan temel alanlar ise şöyle sıralanabilir:

- ISBN-ISSN
- Yer Numarası
- Yazar Adı
- Eser Adı
- Edisyon Alanı
- Yayın Alanı
- Fiziksel Niteleme Alanı
- Notlar Alanı
- Konu Başlıkları
- Sorumluluk Ek Girişleri
- Seri Alanı

Standart taslağıyla karşılaştırıldığında taslağın, AAKK2 başlıklarının çoğunu karşılamakta olduğunu ve daha fazlasını fotoğrafik bilgi olarak da sunduğu görülmektedir. Örneklenerek olursa:

1. ISBN-ISSN
ID Alanı
2. Yer Numarası
Dosya Yolu
3. Yazar Adı
Fotoğrafçı
4. Eser Adı
Başlık Alanı
5. Edisyon Alanı
-
6. Yayın Alanı Basım
Yayın Alanı
7. Fiziksel Niteleme Alanı
Fiziksel Niteleme Alanı
8. Notlar Alanı
Notlar ve Açıklama Alanı
9. Konu Başlıkları
Konu Alanı
10. Sorumluluk Ek Girişleri
Sorumluluk Alanı
11. Seri Alanı
Koleksiyon veya Fotoğraf Adı

Görüldüğü üzere edisyon alanı haricinde standart taslağı diğer 10 alanı karşılayabilmekte ve bunun dışında da birçok detay sunabilmektedir. 7 ana 3'de alt alanıyla AAKK2'nin işlevlerini üstlenebilen standart taslağı bu aşamada yeterliliğini ispatlamaktadır; keza bu alanlar haricinde AAKK2'den farklı olarak taslağın toplamda 8 ana alanı daha bulunmaktadır. Bu karşılaştırma göstermektedir ki daha çok basılı materyaller için tasarlanmış olan AAKK2 dijital fotoğrafı tanımlamakta yetersiz kalmaktadır.

4.2. Anadolu Ajansı

Türkiye'de fotoğraf konusunda en önemli kurumlardan

olan ajans önce de bahsedildiği gibi fotoğraf kataloglama standardı kullanmakta olan tek kurumdur. Bu aşamada IPTC ile karşılaştırılacak olan standart taslağının bu uluslararası standart karşısında ki eksi ve artıları ortaya konacaktır. IPTC'nin alanları ile standart taslağı karşılaştırdığımızda şöyle bir sonuç ortaya çıkmaktadır:

1. City: Fotoğrafta gösterilen şehir Yer Alanı
2. Country: Fotoğrafta gösterilen ülke Yer Alanı
3. Description: Açıklama alanıdır Notlar ve Açıklama Alanı
4. Headline: Alt açıklama metni Notlar ve Açıklama Alanı
5. Intellectual Genre: Fotoğrafın karakteristik özelliğinin; entelektüel, sanatsal, habersel, doğal vb. şekilde tanımlandığı alandır. Konu Başlığı (Tür)
6. Keywords: Anahtar kelime. Anahtar Kelime
7. Province or State: Bölgeler.
(Çukurova, Dersim, İç Anadolu vb.) Yer Alanı
8. Scene Code: Fotoğrafın çekildiği sahneyi (çevreyi) tanımlayan bölümdür Sahne
9. Subject Code: Konu başlığı Konu Başlığı
10. Sublocation: Eğer fotoğrafta konu bilindik bir yere burada verilir Yer Alanı
11. Date Created: Çekim Tarihi Çekim Tarihi
12. Description Writer: Fotoğrafa açıklama ekleyen veya açıklamayı düzenleyen kişinin tanımlandığı alandır.
13. Instructions: Telif hakları ve ambargoların belirtildiği alandır. İzin ve Ambargolar
14. Job ID: Takip numarası veya iş akış numarası olarak tanımlanan alandır. ID Alanı
15. Title : Başlık alanıdır Eser Başlığı
16. Copyright Notice: Telif hakları Telif Hakları
17. Creator: Fotoğrafçının girildiği alandır.
Fotoğrafçı

18. Creator's Contact Info: Fotoğrafçının iletişim bilgilerinin girildiği alandır. -
19. Creator's Job Title: Fotoğrafçının iş unvanının girildiği alandır. -
20. Credit Line: Fotoğraf basıldığında ödeme alacak kişi veya kurum. Telif Hakları
21. Rights Usage Terms: Kullanım Hakları Kullanım Hakları
22. Source: Fotoğraf ajansının girildiği kısımdır Ajans Bilgisi

Yukarda yer alan karşılaştırma incelendiğinde standart taslağının IPTC'de yer alan 3 başlığı

tanımlayamadığı görülmektedir. Bu spesifik alanlar dışında kalan bütün alanları ana ve alt alanları ile tanımlayabilen standart taslağı, bu tanımlamaları 4 ana ve alt alanıyla gerçekleştirmektedir. Yani kalan 11 ana alanı ve alt alanları ile IPTC'den daha fazla detay sunabilmektedir. IPTC'nin alanının basında fotoğraf olduğunu düşünüldüğünde standart taslağının tanımlayamadığı alanların genel bir dijital fotoğraf kataloglama standardı için önemli olmadığı söylenebilir. Genel bir tanımlama standardı olarak IPTC'nin yetersiz kaldığını söylemek mümkündür.

4.3. Koç Üniversitesi Vehbi Koç Ankara Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi

VEKAM'ın alt yapı olarak DC (Dublin Core) kullandığına daha önceki bölümlerde değinilmişti. DC'ye bakıldığında 15 temel alan içerdiği görülmektedir (Dublin Core Metadata Initiative, 2013). En yaygın kullanılan üst veri standardı olan DC ile standart taslağı şu şekilde karşılaştırıldı:

1. Contributor: Katkı sunan Sorumluluk Alanı
2. Coverage: Mekansal Konu

- Yer Alanı
3. Creator: Yaratıcı Fotoğrafçı
4. Date: Tarih Tarih Alanı
5. Description: Tanımlama Notlar ve Açıklama Alanı
6. Format: Format Dosya Türü
7. Identifier: Tanımlayıcı

ID Numarası

8. Language: Dil -
9. Publisher: Yayımcı Basım Yayım Alanı
10. Rights: Teelif Anlaşmalar Alanı
11. Relation: İlişkiler Seri, Koleksiyon, Yarışma, Sergi
12. Source: İlgili Kaynak Koleksiyon Sahibi, Ajans
13. Subject: Konu Konu Alanı
14. Title: Başlık Başlık Alanı
15. Type: Tür Konu Başlığı (Tür)

Dijital kaynaklar, özellikle de internet kaynakları için tasarlanan DC ile dijital fotoğrafları tanımlamak için geliştirilen standart taslağının karşılaştırıldığında taslağın sadece "Dil" alanını karşılayamadığı görülmektedir. Görsel materyallerin dili olmayacağı için de bu eksiklik standart taslağı açısından önemli olmamaktadır. Bu karşılaştırmada 9 ana alan ve 8 alt alanla DC'nin 14 elementinin özelliklerini karşılayabilen standart taslağı bu aşamada da yeterliliğini kanıtlamıştır. DC ise standart taslağının 6 ana ve 40 küsür alt alanını karşılayamamaktadır.

Ülkemizde fotoğrafların kataloglanması için kullanılmakta olan AAKK2, IPTC ve DC uluslararası standartları ile dijital fotoğrafların kataloglanması için geliştirilmekte olan standart taslağının karşılaştırıldığı bu bölümde görüldü ki standart taslağı bu üç standardın toplamda sadece 5 alanını karşılayamamaktadır. Bu alanlar da standartların özellikleri gereği fotoğraf kataloglama ile alakasız veya işin uzmanlarınca kullanışsız bulunan alanlardır. Tersinden bakıldığında ise bu 3 standart, oluşturulmuş olan standart taslağının birçok alanını tanımlamaktan uzak kalmıştır. Fotoğraf açısından detay bilgileri barındıran alan ve alt alanları ile standart taslağı bu genel standartların fotoğraf tanımlamadaki yetersizliklerini de ortaya koymuştur. AAKK2'nin bilgi merkezi materyali olarak fotoğrafa önem vermediği, IPTC'nin ajans bakış açısı ile fotoğrafı tanımlaması, DC'nin ise sadece dijital olanı tanımlıyor olması dijital fotoğrafı tanımlamakta yetersiz kalmalarının sebepleridir.

Geniş bir yelpazede değerlendirmelere tabi tutulan standart taslağı ise bekleneni vermiş ve ihtiyacı ve fazlasını karşılar duruma gelmiştir. Yapılan değerlendirmeler de taslağı alan ya da alt alan eklemeyi gerektirecek bir eksiklik bulunmamıştır. Geline bu aşamada standart taslağı son halini almış olup artık taslak olmaktan çıkıp standart önerisi haline dönüşmüştür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

1. Standart Önerisi Alan Tanımlamaları

Bu kısma kadar standart önerisi taslaktan öneri haline getirilerek alan ve alt alanları belirlendi ve belirlenen alan ve alt alanlar disipline edildi. Alan ve alt alanları ile iskelet yapısı oluşturulan standart önerisine son hali ise bu kısımda verildi. Önerinin alanları tek tek tanımlanarak kurallara bağlandı. Özellikleri tanımlanan öneri son halini almış oldu.

1.1. Ana Alan

Bu alan fotoğrafı kataloglayan kişi tarafından doldurulur. Son düzenlemelerle ilk 5 alanını zorunlu tuttuğumuz ana kısım fotoğrafın entelektüel tanımlamasını yaptığımız alandır. Hem aitlik hem de içerik olarak tanımlamaların yer aldığı bu kısımda şu detaylar işlendi;

1) Sorumluluk Alanı (Zorunlu Alan): Fotoğrafın oluşum sürecinde katkı sunanların veya fotoğrafın telif haklarına sahip olanların tanımlandığı alanlardır. Zorunlu alandır.

- *Fotoğrafçı (Zorunlu Alt Alan):* Fotoğrafı çeken kişiyi tanımlar. Belirsizse "Anonim" yazılır.
- *Koleksiyon Sahibi (Fotoğrafçı dışında ise):* Fotoğrafın telif hakkını elinde bulunduran kişi veya kurumu tanımlar. Bu kişi veya kurum fotoğrafçı dışında birisiyse bu alanda belirtilir.
- *Ajans Bilgisi:* Fotoğrafçının çalıştığı bir ajans varsa bu alanda belirtilir.
- *Model Adı:* Fotoğrafta yer alan modeller (kişiler) varsa bu alanda belirtilir.
- *Arka Plan Destek (Işıklı, sisçi vb.):* Fotoğrafın oluşumuna katkıda bulunan diğer kişiler varsa bu kısımda belirtilir.

2) Başlık Alanı (Zorunlu Alan): Fotoğrafın veya fotoğrafın bulunduğu koleksiyonun, serinin isminin tanımlandığı alanlardır. Bu alanlardan en az birinin tanımlanması zorunludur. Eğer iki bilgiye de sahip değilsek konuya göre fotoğrafa bir isim atanır.

- *Eser Başlığı (Zorunlu Alt Alan):* Fotoğrafçının fotoğrafa verdiği isim bu alanda tanımlanır. Eğer belirlenmiş bir isim yoksa seri, koleksiyon veya proje adı eğer bunlar da yoksa "Fotoğrafçının Adı - 1. Fotoğraf" şeklinde sırayla tanımlanır.
- *Seri (Hikaye); Koleksiyon veya Proje Adı:* Fotoğrafın yer aldığı koleksiyon, proje veya serinin ismi bu kısımda tanımlanır.

3) Yer Alanı (Zorunlu Alan): Fotoğrafı çekilen yer (...şelalesi, ...kulesi, ...meydanı vb.), şehir ve ülke

isimlerinin tanımlandığı alanlardır. Bu bilgilerden en az birinin girilmesi zorunludur.

- *Çekilen (Yer, Şehir, Ülke)(Zorunlu Alt Alan):* Yer, şehir ve ülke kısımları ayrı ayrı bu kısımda belirtilir. İsteğe bağlı olarak koordinat bilgisi de verilebilir. Bu bilgilerden en az birinin girilmesi zorunludur. Seçmeli alanıdır.

4) Konu Alanı (Zorunlu Alan):Fotoğrafta yer alan konunun belirli standartlar çerçevesinde, konu başlıkları ve anahtar kelimelerle tanımlandığı alanıdır. Anahtar kelimelerin de konu başlıklarının da girilmesi zorunludur.

- *Konu Başlığı (Zorunlu Alt Alan):* Fotoğrafın konusu bu kısımda belirlenir. Bu alan için Türkçeleştirilmiş

ve Türkiyelileştirilmiş bir konu başlıkları listesine ihtiyaç vardır. Fotoğrafın doğduğu Fransa, fotoğrafçılıkta ki diğer iki ekol olan Kanada ve İngiltere'ye bakıldığında kendilerine ait konu başlıkları listeleri kullandıkları görülmektedir. Kütüphanecilik alanında hali hazırda bir ihtiyaç olan bu durumun fotoğraf kataloglama konusunda da ihtiyaç olduğu ortadadır.

- *Tür (Doğa, spor, sokak vb.):* Fotoğrafın belirli bir türü varsa bu alanda belirtilir. Türler; Hava, Mimari, Belgesel, Moda, Yiyecek, Manzara, Haber, Sanatsal,
- *Portre, Spor, Sokak, Savaş, Vahşi Yaşam ("Top 15 Genres of Photography That you Need to Know," 2016) olarak tanımlanmıştır.*
- *Sahne (Su altı, gece, iç mekan vb.):* Fotoğrafın yer aldığı belirli bir sahne varsa bu alanda belirtilir.
- *Sahneler alanı serbest alanıdır. Mekân adları, konseptler de sahne olabilir.*
- *Arka Plan (Duvar, gökyüzü, vb.):* Fotoğrafa fon olan tek tip bir arka plan varsa bu alanda belirtilir. Arka Plan alanı da serbest olarak belirlenmiştir.
- *Renk (Varsa ağırlıkta olan bir veya iki renk):* Fotoğrafta yer alan baskın veya ayırt edici bir renk

tonu varsa burada belirtilir. Seçim ara ve ana renkler arasından yapılır.

- *Anahtar Kelimeler (Zorunlu Alt Alan):* Konu başlıkları dışında kalan tanımlayıcı kelimelerin eklendiği serbest alanıdır.

5) Notlar ve Açıklama Alanı (Zorunlu Alan): Notlar alanına eklenen Olay bölümü zorunlu alanıdır. Fotoğrafta yer alan olayı kısaca bu bölümde anlatılır. Bu bölüm fotoğrafın özeti de sayılabilir. Fotoğrafın hikâyesi olarak yazılabilecek kısımlar bu bölümde belirtilir.

- *Notlar:* Fotoğrafta ilgili belirtilmesi gerekli görülen notlar bu kısımda belirtilir. Serbest metin alanıdır.
- *Alt Yazı:* Fotoğrafın alt metni olarak yayınlanacak olan, fotoğrafın tek cümlelik özetidir. Serbest metin alanıdır.
- *Açıklama:*
 - *Olay (Eylem, hareket; konuda ki durum)(Zorunlu Alt Alan):* Fotoğraftaki olayın ya da durumun açıklandığı alanıdır. Fotoğrafın tanımını yapar. Kim, nerede, ne yapıyor gibi soruların cevabını içerir. Serbest metin alanıdır.
 - *Kişi (Pozisyon):* Fotoğrafta yer alan kişi veya kişilerin karedeki pozisyonlarının belirtildiği bölümdür. Serbest metin alanıdır.
 - *Model Rolü (Modelin konuda ki görevi):* Fotoğrafa konu bir modelse (kişiyse) fotoğrafta ki konuya göre modelin rolünün anlatıldığı alanıdır.
 - *Nesne (Pozisyon):* Fotoğrafta yer alan nesnelerin ve hayvanların önemliyse yerlerinin anlatıldığı kısımdır. Serbest metin alanıdır.
 - *Kültür (Konunun ait olduğu bir kültür var ise belirtilir):* Fotoğraf belirgin bir kültürel alt yapıyı belgeliyorsa bu kısımda belirtilir. Serbest metin alanıdır.

6) Tarih Alanı: Fotoğrafın sağlama, yayınlanma ve dijitalleştirme tarihlerinin tanımlandığı alanlardır. Tarihler gün.ay.yıl şeklinde girilir. Zorunlu alan değildir.

- **Sağlama Tarihi:** Fotoğrafın koleksiyona dâhil edildiği tarihtir.
- **Yayınlanma Tarihi:** Eğer fotoğraf basılı veya elektronik bir mecrada yayınlanmışsa yayınlanma tarihi bu alanda belirtilir.
- **Dijitalleştirme Tarihi:** Eğer fotoğraf sonradan dijitalleştirilmişse de bu alanda dijitalleştirilme tarihi belirtilir.

7) Basım Yayım Alanı: Fotoğrafın basım, sergi veya yarışma katılım bilgilerinin tanımlandığı alanlardır. Zorunlu alan değildir.

- **Basım:** Eğer fotoğraf dijital veya basılı bir mecrada yayınlandysa bu alanda yayımcı belirtilir.
- **Sergi:** Eğer fotoğraf dijital veya basılı olarak bir sergide yer aldıysa bu alanda sergi adı belirtilir.
- **Yarışma:** Eğer fotoğraf bir yarışmada ödül veya sergileme aldıysa bu alanda yarışma adı belirtilir.

8) Anlaşmalar Alanı: Fotoğrafın kullanımı ve telifiyle ilgili bütün hakların tanımlandığı alanlardır. Zorunlu alan değildir.

- **İzin ve Ambargolar:** Fotoğrafın kullanımı ile ilgili kurumsal izinler ve yasaklar burada belirtilir.
- **Telif Hakları:** Fotoğrafın telif hakları bu alanda belirtilir.
- **Kullanım Hakları:** Fotoğrafın hak sahibinin belirlediği kullanım koşulları bu kısımda belirtilir.
- **Model Sözleşmesi:** Fotoğrafta yer alan kişinin hakları alındysa bu kısımda belirtilir.

9) Çekim Bilgisi: Fotoğrafın çekim yöntemi ile ilgili bilgilerin tanımlandığı alanlardır. Zorunlu alan değildir.

- **Çekim Tekniği (Pan tekniği, uzun pozlama, silüet vb.):** Fotoğrafik çekim tekniklerinden hangisinin kullanıldığı bu alanda belirtilir. Bu kısım serbest metin alanıdır teknikler belirli bir listeden seçilmezler.
- **Dikey Kesit (Kameranın konuya göre konumu; aşağıda, ortada, yukarıda):** Kameranın konuya ve

yere göre yüksekliğinin belirtildiği alandır. Seçmeli alandır. Aşağıda, ortada veya yukarıda olarak seçilir.

- **Açı (Çekim açısı; sağ alttan, üstten, soldan vb.):** Kameranın konuya göre durduğu açının belirtildiği alandır. Bu kısım serbest metin alanıdır açıyı katalogcu tarif eder.
- **Uzaklık (Konuya veya özneye olan mesafe):** Kameranın konuya olan mesafesi bu alanda belirtilir. Bu kısım serbest metin alanıdır.
- **Yön (Yatay veya dikey):** Kameranın dik mi yan mı tutulduğu bu alanda belirtilir. Seçmeli alandır. Yatay veya dikey olarak seçilir.

10) Etkinlik Alanı (Zorunlu Alan): Fotoğrafın çekildiği etkinliğin tanımlandığı alanlardır. Zorunlu alan değildir.

- **Etkinlik:**
 - **Ad:** Etkinliğin adı bu alanda belirtilir.
 - **Tür:** Etkinliğin türü bu alanda belirtilir. Serbest metin alanıdır. Seminer, toplantı, festival, spor müsabakası... vb. bu kısımda tanımlanır.
 - **Tarih:** Etkinliğin başlangıç ve bitiş tarihleri bu alanda belirtilir. Gün.ay.yıl şeklinde tanımlanır.

1.2. Otomatik Alan

Otomatik Alan ise daha öncede üzerinde durulduğu gibi standardın kullanılacağı sistemin otomatik olarak fotoğraf dosyasından çekmesi beklenen alandır. Kullanılmakta olan bütün katalogların elektronik ortamda olduğu düşünülürse standart önerisi içinde sistem gereksinimi olmaması düşünülemez. Tasarlanan bu otomatik alanın ilk 3 alanının zorunlu olmasına eğer fotoğraf dosyasında bu bilgiler yoksa, eksikse, düzensizse veya güvenilir değilse katalogcu tarafından elle doldurulmasına karar verildi. Otomatik olarak tanımladığımız alanın detayları ise şu şekildedir;

1) ID Alanı (Zorunlu Alan): Fotoğraflara sistem tarafından verilen tekil numaraların tanımlandığı alanlardır. Alfa-nümerik olacak olan bu tekil numaraların ilk üç harfi ait

oldukları arşivin isim kodu olacak olup kalan rakamlarsa arşive giriş tarihine ve giriş sırasına göre verilecektir. Örneğin Hacettepe Üniversitesi Kütüphanesi'ne 28.04.2018 tarihinde girilen ilk fotoğraf için şu şekilde numara oluşturulacaktır: Hacettepe Üniversitesi Kütüphanesi: HÜK, giriş tarihi: 28042018 ve sıra numarası 1 olacak şekilde ID numarası HÜK280420181 olarak atanacaktır. Zorunlu alandır.

2) Fiziksel Niteleme Alanı (Zorunlu Alan): Fotoğraf dosyasının boyutlarının ve özelliklerinin çekildiği alanlardır. Zorunlu alandır.

- **Boyut (Zorunlu Alt Alan):** Fotoğrafın piksel olarak ölçülerinin çekildiği alandır.
- **Çözünürlük (Zorunlu Alt Alan):** Fotoğrafın dpi değerinin çekildiği alandır.
- **Dosya Türü (Zorunlu Alt Alan):** Fotoğrafın dosya türünün belirtildiği alandır (jpg, raw, png, tif... vb.).
- **Dosya Yolu:** Fotoğrafın dosya yolunun belirtildiği alandır. Fotoğrafın sunucuda nerede bulunduğunu gösterir.

3) Tarih Alanı (Zorunlu Alan): Fotoğrafın oluşturma (çekim) ve değiştirme (düzenleme veya aktarım) tarihlerinin çekildiği alandır. Gün.ay.yıl şeklinde tanımlanır. Zorunlu alandır.

- **Çekim Tarihi (Zorunlu Alt Alan):** Fotoğrafın çekildiği tarihtir.
- **Değiştirme Tarihi (Düzenleme):** Fotoğrafın bilgisayara aktarımı veya düzenlendiği tarihtir. Manuel olarak düzenlenebilir.

4) Kamera Bilgisi: Fotoğrafın çekildiği fotoğraf makinesinin marka-modelinin çekildiği alandır. Zorunlu alan değildir.

5) Kamera Ayarları (EXIF): Fotoğraf çekilirken kullanılan ayarların çekildiği alandır. Bilgiler gerçekte örtüşmüyor veya eksikse düzenlenebilir. Zorunlu alan değildir.

- **Diyafram:** F değeri olarak çekilir.

- **Enstantane:** Saniye değeri olarak çekilir.
- **ISO:** ISO değeri olarak çekilir.+
- **Poz Telafisi:** -/+ 5 değer aralığında çekilir.
- **Beyaz Dengesi:** Otomatik mi elle mi ayarlandığı bilgisi varsa çekilir.
- **Çekim Modu:** Özel bir çekim modu kullanıldıysa bilgisi çekilir.
- **Ölçüm Modu:** 3 ölçüm modundan (Nokta, ortalama, merkez ağırlıklı ortalama) hangisinin kullanıldığı bilgisi çekilir.
- **Odak Uzunluğu:** Kaç mm odak uzunluğunda çekim yapıldığı bilgisi varsa çekilir.
- **Flaş:** Flaş kullanılıp kullanılmadığı belirtilir.
- **Işık Kaynağı:** Bir ışık kaynağı bilgisi varsa çekilir.
- **Keskinlik Alanı:** Bir keskinlik bilgisi varsa çekilir.
- **Doğgunluk:** Bir doğgunluk bilgisi varsa çekilir.
- **Karşıtlık:** Bir karşıtlık bilgisi varsa çekilir.
- **Parlaklık:** Bir parlaklık bilgisi varsa çekilir

Standart önerisi geliştirmeyi amaçlayan çalışmada, farklı birçok alandan ve değişik görüşten faydalanılmıştır. Bu süreçte, fotoğrafın dünyadaki ve ülkemizdeki yeri ortaya konulmuştur. Fotoğrafın bilgi merkezlerindeki rolü değerlendirilmiş, geliştirilen uygulamalar irdelenmiş ve eksikleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Bilginin ve fotoğrafın tarihini izlediğimiz çalışma boyunca kilometre taşları oluşturuldu. Fotoğrafın kapsamı, gücü ve değeri irdelendi. Bilgi merkezlerinin bu alana eğilişi ve önemseyişi kronolojik olarak ele alındı. Bu süreçte fotoğrafın gerçek anlamda tanımlanmasının eksik olduğu görüldü. Keza birçok farklı kuruluş fotoğrafı tanımlamak için "bilgi uzmanı" gözü ile standart çalışmaları yürütse de fotoğrafın diğer kullanıcı ve üreticilerinin fikirlerine bu çalışmalarında yer vermemiştir. Bu da fotoğrafın "eksik" nitelenmesine yol açmaktadır.

Çalışma, ana ve alt alanları ile dijital fotoğrafı en geniş şekilde tanımlayabilmek için tasarlanmıştır. Yapılan karşılaştırmalar ve değerlendirmeler bu sonucu doğrular

niteliktedir. Çalışmanın seyri boyunca çeşitli değerlendirmelere tabi tutulan standart taslağı, çalışma sonucunda öneri haline gelmiştir. Derleme ve görüşmeler aşamasında genel halini alan taslak, Türkiye'deki uygulamalarla karşılaştırıldıktan sonra yeniden değerlendirilmiş ve bir öneri haline dönüşmüştür. Karşılaştırma sürecinde taslağa en yakın sonuçları veren Dublin Core standardı, taslağın 6 ana ve 42 alt alanını karşılayamamıştır. Buna karşın taslak, Dublin Core standardının sadece dil alanını karşılayamamıştır. Dolayısıyla taslağın, Dublin Core standardından çok daha geniş bir tanımlama yelpazesi olduğu görülmektedir. Öte yandan çok daha fazla detaya inen IPTC Standardı ise detaylandırma konusunda taslağın 11 ana ve 53 alt alanını karşılayamamıştır. Bu kapsamda taslak, dijital fotoğrafı derinlemesine tanımlayarak diğer standartlardan daha işlevsel olduğunu kanıtlamıştır.

Dünya genelinde ortaklaşa yürütülen ve geliştirilen standartlarında kullanım alanı giderek daralırken ülkemizde henüz bir standartlaşma çalışması dahi yürütülmemiştir. Genel standartlarla durum idare

ediliyor olsa da sonuç olarak fotoğraflar tam anlamıyla tanımlanamadığı için bulunamayacak ve arşivlerde yitip gideceklerdir. Sonuç olarak fotoğrafın tanımlanması görsel bir materyal olması sebebiyle hayatidir. Çünkü bir yazılı eseri metin içi kelimelerden bulabilirsiniz fakat fotoğrafın metin taramalarında bulunabilmesinin tek yolu iyi bir tanımlamadan geçmektedir.

Elde edilen sonuçlar doğrultusunda çalışmanın önerileri şu şekildedir:

- Öncelikle derleme kanunu revize edilerek fotoğrafa daha geniş ve tanımlayıcı bir alan ayırmak gereklidir. Fotoğraf derlenmesi gereken bir yapıtsa da bir yayınevi için içinde olmadığı için bu belge gerekli şekillerde denetlenememekte ve derlenememektedir.
- Görsel tarihe sahip çıkma yolunda farklı kurumlarda derleniyor da olsa dijital fotoğraf kataloglama standart

önerisi kullanılarak ortak bir yapı oluşturulmalıdır. Standart önerisi sayesinde Türkiye Fotoğrafları Toplu Kataloğu oluşturma şansı da doğacaktır.

- Standart önerisinin işlevsel olabilmesi için kendi konu başlıkları listemizi de oluşturma yoluna gidilmelidir. Bu aşamada Amerika örneği alınarak revize edilebilir. Fakat kesinlikle kültürel alt yapımıza göre yeniden tasarlanmalıdır.

- Standart önerisinin kullanılacağı kurumlar sistem gereksinimlerini standart önerisine uygun hale getirmelidirler. Sistem gereksinimlerine zaten çalışmada yer verilmiştir.

- Fotoğrafların kataloglaması yapılacak kurumlarda bu işi fotoğrafçılık eğitimi de almış uzmanlar yapmalıdır. Bu sebeple fotoğraf katalogu yapacak kişiler yetiştirilmelidir.

- Fotoğrafları kataloglayacak uzmanları yetiştirme adına bilgi ve belge yönetimi bölümleri ile fotoğraf bölümleri ortak çalışmalıdır. Bilgi ve belge yönetimi bölümlerinin son senesine seçmeli olarak fotoğrafçılıktan dersler eklenerek öğrenciler bu alanda bilgilendirilmelidir.

- Derleme dışında kalan kurum ve kuruluşların geriye dönük arşivleri de taranarak dijital ortama aktarılmalı, kataloglaması yapılmalı ve erişime açılmalıdır. Bu konuda devlet, iş birliğine teşvik edici olmalı ve bu tip projeleri fonlamalıdır.

- Bu çalışmalara sivil toplum kuruluşları (Örneğin fotoğraf dernekleri) da dahil edilmeli ve ellerinde yer alan dermeleri bu ortak havuza aktarmaları sağlanmalıdır. Bu yöntem de iş birliği esas alınarak yapılmalı ve devlet desteğinde olmalıdır

- Böylesi bir projeyi Milli Kütüphane başta olmak üzere mesleki STK'lar, Türk Tarih Kurumu, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kültür Bakanlığı birlikte yürütmelidir.

Eğer ki fotoğraf konusunda ortaya bir ciddiyet koymaz ve bu yapılandırmalara gitmezsek yükselen teknoloji ile birlikte durum içinden çıkılmaz bir hal alacaktır. Şimdiki koşullarda bile yönetilmesi zor olan görsel hafıza gün geçtikçe daha da büyüyecektir. Bu sebeplerle yetkili

kurumlar üstüne düşeni yapmalı ve bu eksikliğimize çare olacak çalışmalara ön ayak olmalıdır. Akademisyenler bu konuda farkındalık yaratmaya çalışmalı ve konuyu bilimsel çalışmaları ile desteklemelidirler. Standart önerisinin bu yolda bir kilometre taşı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Alexander, A., & Meehleib, T. (2001). The Thesaurus for Graphic Materials: Its History, Use, and Future. *Cataloging & Classification Quarterly*, 31(3–4), 189–212. <https://doi.org/10.1300/J104v31n03>

Anadolu Ajansı. (2015). Anadolu Images. Retrieved May 27, 2018, from <https://www.anadoluiimages.com/aboutanadoluagency>

Aydın Altay, S. (2014). Yıldız Albümlerinden Yıldız Porselenlerine İstanbul Manzaraları. *Art-Sanat*, 2.

Benson, A. C. (2009). The Archival Photograph and Its Meaning : Formalisms for Modeling Images. *Journal of Archival Organization*, 7(4), 148–187. <https://doi.org/10.1080/15332740903554770>

Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. (2014). Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Tarihçesi - T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. Retrieved May 28, 2018, from <http://www.devletarsivleri.gov.tr/icerik/236/devlet-arsivleri-genel-mudurlugu-tarihcesi/>

Dublin Core Metadata Initiative. (2013). DCMI: Dublin Core Metadata Element Set, Version 1.1: Reference Description. Retrieved August 13, 2018, from <http://dublincore.org/documents/dces/>

Fatih Belediyesi. (2011). İstanbul Fotoğraf Müzesi.

Retrieved May 28, 2018, from

<http://www.istanbulfotografmuzesi.com/index.html>

Graphic Materials: Rules for Describing Original Items and Historical Collections. (2013). Retrieved June 1, 2017, from Library of Congress website:

<https://www.loc.gov/rr/print/gm/graphmat.html>

Idealliance. (2006). *Publishing Requirements for Industry Standard Metadata Guide to the PRISM Digital Image Management Metadata Encoding* (Vol. 2006, pp. 1–56). Vol. 2006, pp. 1–56.

International Press Telecommunications Council. (2010). *IPTC Standard: Photo Metadata* (pp. 1–55). pp. 1–55. International Press Telecommunications Council.

İstanbul Üniversitesi. (2018). Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı Nadir Eserler Kütüphanesi. Retrieved June 13, 2018, from <http://kutuphane.istanbul.edu.tr/tr/content/katalog/fotograf-albumleri-dizini>

Kaptan, S. (1998). *Bilimsel araştırma ve gözlem teknikleri*. Ankara: Tekişik Matbaası.

Klijn, E., & Lusenet, Y. De. (2004). *SEPIADES. Cataloguing photographic collections*. Amsterdam: European Commission on Preservation and Access.

Köklü, E. (2009). *Müze, Arşiv, Kütüphane Malzemesi ile Kataloglama İlişkisi*. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Kusnerz, P. A. (1992). *Picturing the past: Photographs at the Library of Congress, 1865-1954*. The University of Michigan.

Milli Kütüphane. (2016). İstatistikler. Retrieved May 27,

2018, from

<http://www.mkutup.gov.tr/tr/Sayfalar/Hakkimizda/Istati-stikler.aspx>

Milli Kütüphane. (2018). Tarihce-Kronoloji. Retrieved

May 27, 2018, from

<http://www.mkutup.gov.tr/tr/Sayfalar/Hakkimizda/tarih-ce-kronoloji.aspx>

Odabaş, B. (2012). Türk Sinemasının kuruluşunda ordunun rolü, belge(sel) film ve kurtuluş savaşı filmleri. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (24).

<https://doi.org/10.17064/IÜİFHD.80627>

T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü.

(2018). Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü

Katalog Tarama. Retrieved May 28, 2018, from

Top 15 Genres of Photography That you Need to Know.

(2016). Retrieved September 4, 2018, from

<https://www.shawacademy.com/blog/top-15-genres-of-photography-that-you-need-to-know/>

VEKAM. (2018a). HAKKINDA | VEKAM. Retrieved May 28, 2018, from <https://vekam.ku.edu.tr/tr/content/hakkinda>

VEKAM. (2018b). KOLEKSİYON | VEKAM. Retrieved May 28, 2018, from

<https://vekam.ku.edu.tr/tr/content/koleksiyon-0>

Webrazzi. (2015). Instagram'a her gün 70 milyon fotoğraf yükleniyor. Retrieved September 8, 2018, from

<https://webrazzi.com/2015/07/13/instagram-fotograf-yukleme-sayisi/>

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (9th ed.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldız, N. (2003). *Kalıntılar ve Edebi Kaynaklar Işığında Antikçağ Kütüphaneleri*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.